

Profilaktyka wad wymowy – ważny element przygotowania dziecka do szkoły

„Wada wymowy ma ujemny wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka”, „Zaburzenia mowy mają wpływ nie tylko na ogólny rozwój dziecka, ale także na kształtowanie się jego charakteru” – takie stwierdzenia znajdziemy w literaturze psychologicznej.

Prawidłowy rozwój dziecka jest podstawą w kształtowaniu i rozwoju jego osobowości. Rozumienie mowy pozwala poznać otaczający świat a umiejętność mówienia pozwala go wyrazić. Zaniedbanie mowy może pociągać za sobą wiele negatywnych skutków. Wadliwa wymowa wpływa na cały proces uczenia się. Dzieci piszą tak jak mówią :”skoła”, „zaba”, „tlawa”. Wady wymowy w znaczący sposób wpływają także na nabywanie umiejętności czytania. Dziecko, które nie potrafi prawidłowo mówić nie opanuje sztuki szybkiego czytania ze zrozumieniem, a bez tego trudno mu funkcjonować w szkole a później w pracy, nie rozwija zainteresowań.

Dzieci z wadami wymowy mogą być nieakceptowane przez grupę, wyśmiewane. Dziecko, które źle mówi często ma niższą samoocenę, jest nieśmiałe, postrzega siebie jako gorsze w gronie rówieśników. Grupa dzieci bardzo szybko wychwytuje i ocenia prawidłową lub nieprawidłową wymowę kolegi. Dzieci, które mówią prawidłowo, są postrzegane jako bardziej inteligentne – zarówno przez rówieśników jak i nauczycieli. Dzieci z wadą wymowy już na starcie kariery szkolnej mają opinię „tych gorszych”.

Zatem wada wymowy to problem nie tylko językowy ale psychologiczny, socjologiczny i dydaktyczny. Dlatego rozwój mowy dziecka powinien być przedmiotem zainteresowania nie tylko logopedów ale rodziców, lekarzy, psychologów.

Wiadomo, że łatwiej zapobiegać niż leczyć – ta reguła dotyczy też mowy. Dlatego tak istotne znaczenie ma stymulacja rozwoju mowy w okresie przedszkolnym oraz usuwanie wszelkich przeszkód, które ten rozwój mowy mogłyby hamować.

Przyczyny powstawania wad wymowy omówiłam w poprzednim artykule „Biuletynu”. Obecnie postaram się omówić na czym powinna polegać praca nad rozwijaniem mowy u dzieci.

Praca ta powinna iść w trzech kierunkach: usprawnianie narządów artykulacyjnych, rozwijanie percepcji słuchowej oraz rozwijanie zasobu słownictwa i umiejętności wypowiadania się zdaniami.

Warunkiem poprawnej artykulacji głosek są sprawne narządy mowy, głównie język i wargi. Ćwiczenia usprawniające powinno się prowadzić z dzieckiem w formie zabawy, najlepiej przed lustrem, aby dziecko przy ich wykonywaniu mogło wspomagać się wzrokiem. Gimnastyka artykulacyjna przyspiesza rozwój mowy u dzieci, niejednokrotnie likwiduje proste wady wymowy, poprawia dykcję.

Przykłady ćwiczeń języka:

- wysuwanie i chowanie języka, język wąski i szeroki
- oblizywanie warg przy ustach szeroko otwartych
- sięganie językiem w kierunku nosa, brody
- klaskanie językiem
- wypychanie językiem policzków
- lizanie podniebienia przy szeroko otwartych ustach
- robienie „miseczki”, „rynienki” z języka
- dotykanie językiem zębów po kolei
- mlaskanie
- otwieranie ust przy języku uniesionym za górne zęby.

Przykłady ćwiczeń warg:

- wyraźne wymawianie samogłosek „u – i”, „a – o – u”
- cmokanie
- parskanie
- nadymanie powietrza w policzki i przerzucanie go
- dmuchanie na wiatraczek, kartkę papieru na stole
- gwizdanie
- utrzymywanie ołówka między nosem a wargą
- cofanie raz jednego, raz drugiego kącika ust
- przesuwanie ściągniętych warg na prawo i lewo.

Na rozwój mowy, obok sprawności narządów artykulacyjnych, ogromny wpływ ma percepcja słuchowa, zwana też słuchem mownym. Zniekształcenia wymowy, przekręcenia wyrazów, agramatyzmy, mylenie głosek podobnych np. „s – sz”, „w – f”, „r – l” są często przejawem właśnie opóźnień w rozwoju percepcji słuchowej u dziecka. Ćwiczenia stymulujące rozwój słuchu mownego wpływają pozytywnie na ogólny rozwój mowy.

Przykłady ćwiczeń rozwijających percepcję słuchową:

- rozpoznawanie i naśladowanie głosów zwierząt, dźwięków wydawanych przez przedmioty
- wyklaskiwanie rytmu piosenki, wierszyka

- wyróżnianie wyrazów w zdaniu, sylab w wyrazie
- zabawa w kończenie słów na podaną głoskę, sylabę
- wyróżnianie głosek w wyrazach
- łączenie podanych sylab lub głosek w wyraz
- segregowanie obrazków wg par głosek podobnych np. w – f, g – k, z – s, r – l, s – sz
- szukanie wyrazu w wyrazie np. ślimak – mak, słońce – słoń tulipan – pan
- rymowanie wyrazów np. osa – kosa, kaczka – paczka, pan – kran

O rozwoju mowy dziecka przedszkolnego świadczy nie tylko wymowa ale także opanowanie podstaw gramatycznych systemu języka oraz zasób słownictwa czynnego i biernego.

Przykłady ćwiczeń i zabaw stymulujących językowy rozwój mowy:

- kończenie rymowanych zdań np. „Leci osa koło”, „Kura gdacze, kaczka.....”
- nadawanie nazw ogólnych grupie przedmiotów, słów np.: szafa, krzesło, stół...- meble
- wymienianie nazw wg podanej kategorii np.: zwierzęta dzikie, kwiaty itp.
- tworzenie zdań z podanych słów
- poprawianie „niegramatycznie” wypowiedzianych zdań
- układanie i opowiadanie historyjek obrazkowych
- odgadywanie zagadek
- uczenie się wierszyków
- zabawa w teatrzyk lalkowy.

Rozwój mowy wpływa stymulująco na rozwój myślenia, co z kolei przekłada się na naukę i karierę szkolną ucznia a potem zawodową dorosłego człowieka.

Dlatego warto w okresie przedszkolnym, okresie intensywnego rozwoju mowy dziecka, podjąć trud pracy nad stymulacją jego rozwoju językowego.

Oprac.: Celina Piechowicz- Kułakowska